

Gode modeller gir innsikt

Sigmund Håland har i DN 14. juni en gjestekommentar med tittelen «Ubrukelige modeller». Her hevder han at modellene som benyttes av banker til risikostyring ofte er upålitelige. Han benytter Value-at-Risk, risikovekting av utlån og stresstesting som eksempler. Jeg mener Hålands utsagn i beste fall er upresise, og kan derfor ikke la dem stå uimotsagt:

For det første: Value-at-Risk (VaR) er ikke en modell, men en kvantil i en sannsynlighetsfordeling. Hvis man velger feil sannsynlighetsfordeling og en for lav kvantil, vil VaR undervurdere risikoen. Ta f.eks. finanskrisen i 2008. Da falt Oslo Børs med over 10 prosent i løpet av en dag. Hvis man baserer seg på normalfordelingen, får man at et daglig fall i den størrelsesordenen kun skal skje hver 16090 billionte dag. Hadde man før 2008 benyttet en sannsynlighetsfordeling som faktisk passet til historiske data, hadde man fått

lighet for mislighold, jo flinkere blir de til å plukke de beste kundene? Hvis en baserer seg på standardmetoden vil ikke dette gjenspeiles i bankens kapitalbehov i det hele tatt.

Til slutt nevner Håland stresstesting. Å gjøre stresstesting er i praksis det motsatte av å bygge en modell. Problemet med stresstesting er at ulike stressscenarier som regel spesifiseres manuelt ut fra skjønn og ikke basert på en modell. Mens man ved å simulere fra en egnet modell kan få mye mer ekstreme scenarier enn det man hittil har

at et fall på over 10 prosent i snitt skulle skje ca. hvert 9. år (det kan altså godt skje snart igjen!).

Når det gjelder risikovekting av utlån, virker det som at Håland vil bort fra IRB-metoden i Basel II, som i dag benyttes av de største norske bankene. Alternativet til IRB-metoden er standardmetoden, som ikke er basert på modellering, men på skjønn. I denne metoden anses f.eks. alle boliglån å være like «farlige» for banken. Hva om det er slik at jo mer arbeid IRB-bankene legger ned i å utvikle modeller for å estimere sannsyn-

opplevd, er man ved stresstesting begrenset til hva den som setter opp scenarioene tror at er det verste som kan skje.

Jeg er helt enig med Håland i at man ikke skal stole blindt på alle mulige slags modeller. Men derfra å konkludere med at alle modeller er ubrukelige, mener jeg er fullstendig feil. Gode modeller gir verdifull innsikt, spesielt når de kombineres med godt skjønn!

Kjersti Aas, assisterende forskningssjef, Norsk Regnesentral